

3– 6 Yaş Grubu Otizmlili ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Sözcük Dağarcığı Düzeylerinin İncelenmesi*

Pınar KAYA DÖŞLÜ¹

¹Öğretim Görevlisi, Çağ Üniversitesi, pinarkaya@cağ.edu.tr

Bekir Aydın LEVENT²

²Prof. Dr., Çağ Üniversitesi, levent@cağ.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 2020-03-19

Kabul Tarihi/Accepted: 2020-04-03

ÖZ

Bu araştırmada, 3 – 6 yaş grubu otizmlili ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcıkları ve sahip oldukları sözcük dağarcıklarının cinsiyet, takvim yaşı ve alıcı dil yaşı değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 36 otizmlili ve 34 normal gelişim gösteren çocuk oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların demografik özellikleri hakkında bilgi elde etmek için Kişisel Bilgi Formu ve araştırmaya katılan çocukların sözcük dağarcığını belirlemek üzere Peabody Resim-Kelime Testi (Dunn & Dunn, 1959) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda normal gelişim gösteren çocuklar ile otizmlili çocukların ortalama puanları arasında anlamlı farklılık bulunduğu belirlenmiştir ve normal gelişim gösteren çocukların ortalama puanları otizmlili çocukların ortalama puanlarından yüksek çıkmıştır. Cinsiyete göre veriler incelendiğinde, normal gelişim gösteren kız ve erkek çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamaktadır. Otizmlili kız ve erkek çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır ve kızların lehine farklılaştığı görülmüştür. Takvim yaşına göre veriler incelendiğinde, normal gelişim gösteren 3-4 yaş grubu çocuklar ile 5,1 – 6 yaş grubu çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır. 5,1 – 6 yaş grubu çocukların ortalama puanları daha yüksektir. Alıcı dil yaşına göre veriler incelendiğinde, normal gelişim gösteren çocuklarda puanlar anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. 6,1 – 7 alıcı dil yaşı grubu çocukların puan ortalaması, 5,1 – 6 alıcı dil yaşı grubu çocuklardan daha yüksektir. Otizmlili çocuklarda ise 2-3 alıcı dil yaşı grubu ile 3,1 – 4 alıcı dil yaşı grubu çocukların ortalama puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır ve 3,1 – 4 yaş grubu lehine farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: 3 – 6 yaş grubu, otizm, normal gelişim gösteren çocuklar, peabody resim kelime testi, sözcük dağarcığı

Examining the Vocabulary of Children with Autism and Normal Development in the 3–6 Age Group

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the vocabulary and vocabulary of children between 3 and 6 years of age with autism and normal development according to gender, calendar age and recipient language age. The study group of the study consisted of 36 children with autism and 34 children with normal development. The demographic characteristics of the children participating in the study were determined with the Personal Information Form. The vocabulary of the children participating in the study was determined by Peabody Picture-Vocabulary Test (Dunn & Dunn, 1959). The results of the research are as follows; there is a significant difference between the mean scores of children with normal development and children with autism. It is in favor of children with normal development. According to gender, there is no significant difference between the average scores of boys and girls who show normal development. There is a significant difference between the mean scores of girls and boys with autism. It is in favor of girls. According to the calendar age, there is a significant difference between the average scores of children in the (3-4) age group and the children (5.1 - 6) in the normal age group. It is in favor of children (5,1 - 6) age group. According to the recipient language age, there is a significant difference between the scores of children with normal development. (6,1 - 7) recipient language age group is in favor of children (5,1 - 6 recipient language age group). In children with autism (2-3), there is a significant difference between the mean scores of the recipient language age group (3.1 - 4) and the recipient language age group of children. It is in favor of (3,1 - 4) age group.

Keywords: 3 – 6 age group, autism, normal development children, peabody picture-vocabulary test, vocabulary

*Bu makale 1.yazarın 2. yazar danışmanlığında yazdığı tezden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Dil; rastgele seçilmiş olunmasına karşın gelenekselleşen, anlamların paylaşılabilmesi adına toplumun geneli tarafından paylaşılan ve kullanımları belirli kurallara endeksli olan semboller sistemi olarak tanımlanabilmektedir (Günhan – Evra, 2004). Dilin kullanım düzeyi değerlendirilerek dil gelişimi konusunda çıkarımlarda bulunulabilir. Dil gelişimi; zekâ, zihinsel yetenekler, işitme ve görme kusuruna sahip olunması vb. gibi bireysel farklılıklar ile anne-babanın sosyo – ekonomik düzeyi, tek çocuk olunması, geniş ailede dünyaya gelinmesi, anne-babalar ile diyalog kurma derecesi vb. gibi sosyal faktörlerden etkilenerek şekillenmekte ve tüm bu faktörler çocuğun dil gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Dil gelişimini etkileyen bu faktörleri dilin gelişim dönemlerinden bağımsız düşünmemek gerekir.

Dil gelişiminin ilk dönemlerine ilişkin temel nitelikler evrensel özellik göstermekte ve farklı dilleri öğrenenler de, evrensel anlamda tüm çocuklarda dil gelişiminin ilk dönemlerinde benzer özellikler görülmektedir. 18 – 32 ay arası kapsayan dönemden itibaren de, bireysel farklılıklar etkili olmakla birlikte, dil gelişimine ilişkin evrensel nitelikler ortadan kalkmaktadır. Bununla birlikte dünyadaki tüm çocukların anadillerini 2 – 5 yaş arasında öğrenmeleri söz konusu olduğundan, dil gelişimi özellikle bu yaşlar arasında önem taşımaktadır (Karacan, 2000: 263-268). Dilin anlam bilgisi yönünden zenginleştirilmesi ise, sözcük dağarcığının artırılması ile olası olabilmektedir. Sözcük dağarcığı yeni kavramları öğrenme, etkili iletişim kurma, fikirleri açıklama, önceki bilgileri kullanabilme gibi birçok iletişim becerisi için kullanılması gereken çok önemli bir öğedir (Sedita, 2005).

Çocukların düşüncelerini doğru olarak ifade edebilmesi, daha sağlıklı iletişim kurabilmesi ve dili etkili bir şekilde kullanabilmesi zengin bir sözcük dağarcığına sahip olmasına bağlıdır (Yağcı ve ark. 2012). Okul öncesi dönemde dil gelişimi incelendiğinde, iki-üç yaş arası dil bilgisi yeteneğinin ve sözcük dağarcığının en hızlı olduğu dönem olduğu görülmektedir (Miolo, 2005). Üç-dört yaşlar arasında sözcük dağarcıklarında yaklaşık 1000'e yakın sözcük yer almaktadır. Ayrıca yer ve zaman, nesne ve nesne, nesne ve olay arasındaki ilişkiler gibi ilgi kurmaya yönelik sözcüklerin anlamlarını da öğrenmeye başladığı için “büyük-küçük, “az-çok”, “ince-kalın” vb zıtlık ifade eden sözcükler de dağarcığına eklenmektedir (Maviş, 2005). Kelime dağarcığının gelişimi yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Rupley ve Nichols, 2005).

3-6 grubu normal gelişim gösteren çocukların, iki sözcük aşamasına gelinmesi ile birlikte biçim bilgisi, sözdizimi ve anlam bilgisi gelişimi açısından performanslarında artış görülmeye başlamaktadır. Bu süreçte 3-6 yaş grubu normal gelişim gösteren çocukların özellikle sözcük dağarcıklarında da hızlı bir gelişme gözlenmektedir. 3-6 yaş grubu normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı açısından yetersizlik yaşamadıkları, gelişimsel gerilik riski taşıyan çocukların ise bu konuda yetersizlik gösterdikleri belirtilmektedir (Maviş, 2005: 106-122). Zeka geriliği yaşayan bireylerin çoğunda otizm görülebilir.

Otizmliler toplumda; ilgisiz, biraz kaygılı ve çekingen tavırlarıyla hemen fark edilirler. Yaşlılarıyla etkileşime girmek yerine, kendi kendilerine yapacakları aktiviteleri tercih ederler. Bütün bu farklılıklara rağmen otizmin tanılanması zordur (Lathe, 2006: 1). Otizmlilerde sosyal etkileşimde eksiklikler veya dikkat çekici boyutta anormallikler daha çok görülmektedir. Bunun yanı sıra dil ve iletişimde eksiklikler ile sınırlı veya tekrarlayan davranış örüntüleri ve etkinliklere sık rastlanmaktadır. Dil gelişimindeki gecikme, otizmlilerde çocukların ailelerinin genellikle ilk dikkatini çeken belirtidir. Otizmin tanısında, bu hastalıkta görülen dil ve iletişim alanındaki bozuklukların belirlenmesi yararlı olur. Otizmlilerde çocukların, normal gelişim gösteren akranlarına oranla daha sınırlı kendiliğinden taklit davranışı gösterdikleri bilinmektedir (Dawson ve ark, 1999; Rogers ve ark, 2003; Stone ve ark, 1997). Otizmlilerde çocuklarda görülen motor taklit problemlerinin de, sosyal ilişki kurma ve bu sosyal ilişkiler içinde öğrenme sürecinde başlıca engellerden biri olduğu düşünülmektedir (Dawson & Galbert, 1986).

Otizmlilerde çocukların dil becerilerinde, sözcüklerin anlamlarının normal gelişim gösteren çocuklarda olduğu gibi değişmediğini görürüz. Sesteş sözcükler ve konuşulana sadece bir kısmına tepki verme de otizmlilerde çocukların dil becerilerinde yaşadıkları diğer sorunlardır. Otizmliler, insanların yaptıkları esprileri

anlayamazlar. Bazen bu esprileri kendileri yaparlar fakat insanların bu kelime dizilerine neden güldüklerini kavrayamazlar (Wing, 2012: 42).

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, 3 – 6 yaş grubu otizmlili ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, 36 Otizmlili ve 34 normal gelişim gösteren çocuk çalışma grubunda gerçekleştirilen araştırma kapsamında, otizmlili ve normal gelişim gösteren çocukların Peabody Resim – Kelime Testi’nden (Dunn & Dunn, 1959) aldıkları puanların karşılaştırılması doğrultusunda sözcük dağarcığı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Araştırma kapsamında yer alan 3-6 yaş grubu normal gelişim gösteren ve otizmlili çocukların sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Araştırma kapsamında yer alan 3-6 yaş grubu normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları; cinsiyet, takvim yaşı ve alıcı dil yaşı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Araştırma kapsamında yer alan 3-6 yaş grubu otizmlili çocukların sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları; cinsiyet, takvim yaşı ve alıcı dil* yaşı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Araştırmada; “3 – 6 Yaş Grubu Otizmlili ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Sözcük Dağarcığı Düzeylerinin İncelenmesi” ile ilgili belirlemelerde bulunulabilmesi amacıyla, “Tarama Modeli” çerçevesinde “Betimsel Yöntem” kullanılmış ve veri toplama tekniği olarak “Anket Tekniği” uygulanmıştır. ”Tarama modelleri, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan yaklaşımlardır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekil değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2006: 77). Mevcut olan durumun betimlenmesi ve araştırma konusu kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığında tarama modeli/deseni olarak uygun görülmüştür.

2.1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini, 2015-2016 Eğitim öğretim yılında Adana il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel eğitim merkezine devam eden, 3-6 yaş grubu otizm tanısı almış ve normal gelişim gösteren, bağımsız anaokullarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklar oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu, rastgele örneklem seçimi ile seçilmiştir. Çalışma grubunu Adana İli Seyhan ve Yüreğir İlçelerinde ikamet eden 38 kız ve 32 erkek olmak üzere 70 çocuk oluşturmaktadır. Bu çocukların 36’sı otizmlili olup, Özel bir Eğitim ve Rehabilitasyon merkezinden kişisel gelişimlerine yönelik yardım almaktadırlar. Çocukların 34’sü ise, Adana ili Yüreğir ilçesinde bir devlet ilkokulunda okul öncesi eğitim almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Veriler

		n	%
Gelişim Durumu	Normal Gelişim Gösteren Çocuklar	34	48,6
	Otizmlili Çocuklar	36	51,4
Cinsiyet	Erkek	32	45,7
	Kız	38	54,3
Takvim Yaş Grubu	3 – 4	12	17,1
	4,1 – 5	52	74,3
	5,1 – 6	6	8,6
Alıcı Dil Yaş Grubu*	2-3	20	28,6
	3,1-4	17	24,3
	4,1-5	11	15,7
	6,1-7	22	31,4

*Alıcı dil; sözel uyarıların duyu sinir ağı ve işitsel algısal süreçler aracılığıyla alınması ve anlaşılmasıdır (Erbay & Samur, 2010).

Araştırma çalışma grubunu oluşturan çocukların gelişim durumu, % 48,6’sı (34 kişi) normal gelişim gösteren ve % 51,4’ü (36 kişi) ise otizmlili çocuklardır. Araştırmanın yere alan çocukların , % 45,7’si (32 kişi)

erkek ve % 54,3'ü (38 kişi) kızdır. Araştırmaya dahil olan çocukların takvim yaş grubu 3 – 4 yaş aralığı % 17,1 (12 kişi), 4,1 – 5 yaş aralığında % 74,3 (52 kişi) ve 5 yaş ve üzerinde % 8,6 (6 kişi) yer almaktadır. Araştırmada çalışma grubunu oluşturan çocukların alıcı dil yaşı 2– 3 yaş aralığı % 28,6 (20 kişi), 3,1 – 4 yaş aralığı % 24,3 (17 kişi), 4,1 – 5 yaş aralığı % 15,7 (11 kişi) ve 6 yaş ve üzerinde % 31,4 (22 kişi) yer almaktadır (Tablo 1).

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan çocukların demografik özellikleri hakkında bilgi elde etmek için Kişisel Bilgi Formu ve sözcük dağarcığını belirlemek üzere Peabody Resim Kelime Testi (Dunn & Dunn, 1959) uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğrenciler hakkında bazı bilgilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanmıştır. Bu formda öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, çocuğun özel gereksinim durumu, ne olduğuna yönelik sorular bulunmaktadır.

Peabody Resim – Kelime Testi, 1959 yılında Lyod M. Dunn ve Lecto M. Dunn tarafından geliştirilmiş ve yetişkin ve çocukların alıcı dil becerisini ölçmek için kullanılmaktadır. (Hoffman, Templin & Rice, 2012). Test, her sayfada 4 adet siyah – beyaz çizim bulunan 100 karttan oluşur. Testi uygulayan kişi tarafından uyarıcı kelime verildiğinde, sınanan kişiden kelimeye en uygun çizimi seçmesi beklenir. Testin yaş sınırlaması yoktur ve 2 yaş altı aydan, 90 yaşa kadar herkese uygulanabilir (Wakefield, 2004). Testin uygulanışı ortalama 10 dakika sürmektedir. Testin uygulanışına, son 8 sözcükten 6'sı bilinmeyene kadar devam edilir. Test sona erdiğinde çocuğun ham puanı yani doğru cevap sayısı hesaplanır ve Alıcı Dil Bulma Çizelgesi'nden alıcı dil yaşı belirlenir (Çat – Şahin, 2009). Peabody Resim Kelime Testi, 1970'lerden bu güne en çok kullanılan resim kelime testi olarak gösterilir. Maddelere verilecek cevaplarda süre sınırı aranmaz. Peabody Resim Kelime Testi bireysel bir test olup bir oturumda bir kişiye uygulanır (Gözalan ve Koçak, 2014). Dunn & Dunn (1997) tarafından testin 3. sürümünde güvenilirlik analizi yapılmıştır ve cronbach alpha kat sayısı .91 ile .93 arasında değişmiştir. Bu çalışma için testin güvenilirliği 0.69 ile 0.79 arasında değişmektedir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Araştırma değişkenlerine ilişkin veriler, Nisan 2016 –Mayıs 2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgili birimlerine başvurularak Milli Eğitimden gerekli izin alınması sağlanmıştır. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığına başvurularak araştırmanın etik kurul izni alınmıştır. 2 merkez ilçeye dağıtılan 240 onam formundan 70 tanesi çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Ölçeklerin uygulanması için ailesinden izin alınan 70 öğrenciye ölçekler planlanan tarihlerde tekrar okullara gidilerek uygulanmıştır. Araştırmanın uygulama aşamasında, Peabody Resim Kelime Testi ortalama 10-15 dk. süre içerisinde uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan bütün çocuklarda teste birinci resimli karttan başlamıştır. Fakat testin uygulanışında istisnai durumlarda puanlama için bazı kriterler belirlenmiştir. Çocuklar test süresince, "çok iyi yapıyorsun", "aferin", "bravo" gibi sözel ifadelerle cesaretlendirilmiştir. Doğru olmayan bir yanıt verdikten sonra "doğru olanı buldum mu?" diye soran çocuklara "evet doğru" şeklinde geri dönütler verilmiştir. Söylenen kelimeler çocuğun anlaması için cümle içerisinde kullanılmamıştır ve çocuk önceden verdiği cevabı değiştirdiyse, son gösterdiği resim cevap olarak kabul edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi, istatistiksel yazılım paketi SPSS 24 (Statistical Package for the Social Sciences – IBM®) kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde öncelikle; verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla normallik testi yapılmıştır. Ortalamalar normal dağılım gösterdiğinden Frekans Analizi, Bağımsız Gruplar t – Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Çalışmada bağımsız değişkenlere verilen yanıtların dağılımına ilişkin frekans analizi yapılmıştır. Gruplar arasında fark olup olmadığını belirlemek için ikili değişkenlerde "t testi", ikiden fazla değişkenleri belirlemek için ise "F" testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyini belirlemek için, %95 güven aralığında ve anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

3 – 6 yaş grubu otizmliler ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesini genel amaç edinen bu çalışmada, sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? sorusunun yanıtını bulabilmek için, iki grup arasında bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve bulguları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Otizmliler ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Puan Karşılaştırması

		N	± STD**	t	p
Puan	Normal Gelişim Gösteren	34	76,38±10,26	24,013	0,000*
	Otizmliler	36	24,56±7,68		

*p<0,05

**Satırdart Sapma

Elde edilen bulgulara göre; normal gelişim gösteren çocuklar ile otizmliler çocukların ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (p<0,05). Normal gelişim gösteren çocukların ortalaması, otizmliler çocukların ortalamasından daha yüksektir (Tablo 2).

3 – 6 yaş grubu otizmliler ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesini genel amaç edinen bu çalışmada, otizmliler ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları; cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir? sorusunun yanıtını bulabilmek için, iki grup arasında bağımsız gruplar t-testi yapılmış ve bulguları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Normal Gelişim Gösteren ve Otizmliler Çocuklarda Puanların Cinsiyete Göre Değişimi

Cinsiyet		N	X ± STD	T	P
Otizm	Erkek	16	19.69 ±5,33	-4.097	0.000*
	Kız	20	28.45 ±7,10		
Normal Gelişim	Erkek	16	73,50 ±11,55	-1.579	0.124
	Kız	18	78,94 ±8,48		

* p<0,05

Cinsiyete göre veriler incelendiğinde, normal gelişim gösteren kız ve erkek çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamaktadır. Otizmliler kız ve erkek çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup (p<0,05), kızların ortalamaları erkeklerin ortalamasından anlamlı derecede daha büyüktür (Tablo 2).

3 – 6 yaş grubu otizmliler ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesini genel amaç edinen bu çalışmada, otizmliler ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları; takvim yaşına göre anlamlı farklılık göstermekte midir? sorusunun yanıtını bulabilmek için, iki grup arasında Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmış ve bulguları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Normal Gelişim Gösteren ve Otizmliler Çocuklarda Puanların Takvim Yaşına Göre Değişimi

	Takvim Yaşı	N	X± STD	F	P
Normal Gelişim	3-4	11	69,82±10,93	-2,776	0,009*
	5,1 – 6	23	79,13±8,22		
Otizmliler	3-4	1	12,00±	3,814	0,032*
	4,1 – 5	6	19,33±4,46		
	5,1 – 6	29	26,07±7,51		

*p<0,05

Otizmliler çocuklarda takvim yaşı gruplarına göre puan ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; normal gelişim gösteren 3-4 yaş grubu çocuklar ile 5,1 – 6 yaş grubu çocukların puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup, 5,1 – 6 yaş grubu çocukların ortalaması anlamlı derecede daha yüksektir. Otizmliler çocuklarda ise yaş gruplarına göre puanlar anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir (p<0,05). 5,1 – 6 yaş grubu çocukların ortalaması, 4,1 – 5 yaş çocukların ortalamasından

anlamli derecede daha fazladir. 3-4 yaş grubunda 1 kişi olduğu için değerlendirilememiştir. 3-4 yaş grubunda 1 kişi olduğu için değerlendirilememiştir.

3 – 6 yaş grubu otizimli ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesini genel amaç edinen bu çalışmada, otizimli ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeyleri bağlamında Peabody Resim Kelime Testi puanları; alıcı dil yaşına göre anlamli farklılık göstermekte midir? sorusunun yanıtını bulabilmek için, iki grup arasında Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmış ve bulguları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Normal Gelişim Gösteren ve Otizimli ocuklarda Puanların Alıcı Dil Yaşına Göre Değişimi

	Alıcı Dil Yaşı	N	X± STD	F	P
Normal Gelişim	4,1 – 5	1	55,00±	14,320	0,000*
	5,1 – 6	11	68,45±8,20		
	6,1 – 7	22	80,91±7,09		
Otizimli	2 – 3	20	21,95±6,73	-2,430	0,021
	3,1 – 4	16	27,81±7,74		

*p<0,05

Alıcı dil yaşına göre veriler incelendiğinde, normal gelişim gösteren çocuklarda alıcı dil yaşı gruplarına göre puanlar anlamli düzeyde farklılık göstermektedir. 6,1 – 7 alıcı dil yaş grubu çocukların puan ortalaması, 5,1 – 6 alıcı dil yaşı grubu çocuklardan anlamli derecede daha yüksektir. 4,1–5 yaş grubunda 1 kişi olduğundan dolayı diğer gruplarla karşılaştırılamamıştır. Otizimli ocuklarda ise, 2-3 alıcı dil yaşı grubu ile 3,1 –4 alıcı dil yaşı grubu çocukların ortalamaları arasında anlamli düzeyde farklılık bulunmakta olup, 3,1 – 4 alıcı dil yaşı grubu çocukların ortalaması anlamli derecede daha büyüktür.

4. TARTIşMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda, normal gelişim gösteren çocuklar ile otizimli çocukların ortalamaları arasında anlamli farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Normal gelişim gösteren çocukların ortalamaları, otizimli çocukların ortalamasından anlamli derecede büyüktür.

Araştırma sonucunda; normal gelişim gösteren çocuklarda kız ve erkek çocukların puan ortalamaları arasında anlamli düzeyde farklılık bulunmamaktadır. Otizimli ocuklarda kız ve erkek çocukların puan ortalamaları arasında anlamli düzeyde farklılık olup (p<0,05), kızların ortalamaları erkeklerin ortalamasından anlamli derecede daha büyüktür.

Takvim yaşına göre veriler incelendiğinde, Normal gelişim gösteren çocuklarda 3-4 yaş grubu çocuklar ile 5,1 – 6 yaş grubu çocukların puan ortalamaları arasında anlamli düzeyde farklılık olup, 5,1 – 6 yaş grubu çocukların ortalaması anlamli derecede daha yüksektir. Otizimli ocuklarda yaş gruplarına göre veriler incelendiğinde, puanlar anlamli düzeyde farklılık göstermektedir (p<0,05). 5,1 – 6 yaş grubu çocukların ortalaması, 4,1 – 5 yaş çocukların ortalamasından anlamli derecede daha fazladir. 3-4 yaş grubunda 1 kişi olduğu için değerlendirilememiştir.

Alıcı dil yaşına göre veriler incelendiğinde, normal gelişim gösteren çocuklarda alıcı dil yaşı gruplarına göre puanlar anlamli düzeyde farklılık göstermektedir. 6,1 – 7 alıcı dil yaş grubu çocukların puan ortalaması, 5,1 – 6 alıcı dil yaşı grubu çocukların anlamli derecede daha yüksektir. 4,1–5 yaş grubunda 1 kişi olduğundan dolayı diğer gruplarla karşılaştırılamamıştır. Otizimli ocuklarda ise, 2-3 alıcı dil yaşı grubu ile 3,1 –4 alıcı dil yaşı grubu çocukların ortalamaları arasında anlamli düzeyde farklılık bulunmakta olup, 3,1 – 4 alıcı dil yaşı grubu çocukların ortalaması anlamli derecede daha büyüktür.

Literatürde normal gelişim gösteren ve otizimli çocukların yaşla birlikte dil becerilerinin geliştiğini destekleyen çalışmalar mevcuttur. Aydoğan ve Koçak (2003) araştırmalarında, okul öncesi çocukların dil gelişimine etki eden faktörleri incelemiş ve araştırma sonucunda cinsiyetin, çocukların devam ettikleri okul öncesi eğitim kurumunun resmi oluşunun ve devam sresinin uzunluğunun, anne-baba öğrenim düzeyinin ve çocukların sahip oldukları kardeş sayısının çocukların dil gelişimi üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Güler (2004); orta sosyo – ekonomik düzeydeki ailelerin anaokuluna devam eden 48 – 72 aylar arasındaki

çocuklarının Türkçe'deki dilbilgisi yapılarını ve sözcükleri anlamada geçirdikleri aşamaların, cinsiyet, yaş, anne ve baba eğitim düzeyi, çocuğun doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenlerine göre nasıl bir gelişim gösterdiği belirlemiştir. Araştırma sonucunda, çocukların dil bilgisi yapılarını ve sözcükleri anlama düzeylerinin yaşla birlikte gelişim gösterdiği görülmüştür. Erdoğan, Şimşek ve Erdoğan (2005); alt sosyo – ekonomik bölgelerde anasınıfına devam eden 5 – 6 yaş grubundaki çocukların dil gelişim düzeylerine cinsiyet, ana sınıfına devam süresi, anne eğitim düzeyi, anne mesleği, kardeş sayısı ve doğum sırasının etkisini araştırmıştır. Araştırma bulguları ana sınıfına devam eden 5 – 6 yaş grubundaki çocukların cinsiyetin, anne eğitiminin, anne mesleğinin, kardeş sayısının ve doğum sırasının etkili olmadığını ortaya koymaktadır.

Konu ile ilgili araştırması doğrultusunda Boucher (2003); 3 – 6 yaş grubunda yer alan ve sözel iletişim kurabilen ya da konuşabilen otizmli çocuklar ile aynı yaş grubunda yer alan zihinsel engelli çocukların sözcük üretimi becerilerini karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda Boucher (2003); ipucu verilmesi durumunda sözcük üretiminin hem otizmli hem de zihinsel engelli çocuklarda aynı düzeyde gerçekleştiğini, ancak ipucu verilmemesi durumunda otizmli çocukların sözcük üretimi düzeylerinin zihinsel engelli çocuklardan daha yüksek düzeyde gerçekleştiğini belirlemiştir. Sözcüklerin kullanılması bağlamında da Boucher (2003); işlevsel dil becerilerine sahip otizmli çocukların, sözcükleri ve deyimleri yanlış kullanmak doğrultusunda da olsa farklı sözcükler, yeni sözcükler ve deyimler üretebildiklerini bulgulamıştır. Kaysılı – Keçeli (2006) araştırmasında, 3 – 6 yaş grubunda yer alan ve sözel iletişim kurabilen ya da konuşabilen otizmli çocukların ilişkisel kavramları anlamada güçlük yaşadıklarını belirlemiştir. Kaysılı – Keçeli (2006); otizmli çocukların büyük – küçük ya da altında – üstünde gibi ilişkisel kavramları anlamalarındaki güçlüğü ise, bu kavramların kullanımının bulunulan çevreye göre değişmesinden kaynaklandığını belirtmiştir. Zira çevreye göre değerlendirme esnekliği otizmli çocukların sahip olmadıkları özellikler arasında ifade edilmektedir.

Araştırma, 3 – 6 yaş grubu Otizmli ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesine yönelik gerçekleştirilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda aşağıda yer alan önerilerde bulunulabilir;

- Konu ile ilgili daha geniş kapsamlı sonuçlara ulaşılabilmesi için, diğer yaş gruplarını kapsayan çocuklar çalışma grubunda da araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Konu ile ilgili daha geniş kapsamlı sonuçlara ulaşılabilmesi için, otizmli ve normal gelişim gösteren çocukların dil gelişimlerini farklı yönleri ile inceleyen araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Araştırma, 3 – 6 yaş grubu Otizmli ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin cinsiyet, takvim yaşı, alıcı dil yaşı değişkenlerinin incelenmesine yönelik gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili daha geniş kapsamlı sonuçlara ulaşılabilmesi için, farklı değişkenlerin incelenmesine yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aydoğan, Y., & Koçak, N. (2003). Okul öncesi çocukların dil gelişimlerine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Yaz Dönemi, 159*, 1 – 5.
- Boucher, J. (2003). Language Development in Autism, *International Congress Series, 1254*, 247 – 253.
- Çat Şahin, A. (2009). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 – 6 yaş grubu çocukların dil gelişimi ile annelerin okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Dawson G., & Galpert L (1986). *A developmental model for facilitating the social behavior of autistic children. Social Behavior in Autism*, E Schopler, GB Mesibov (Ed), New York. Plenum Press, s. 237-56
- Dawson, G., Meltzoff, A. N., Osterling, J., & Rinaldi, J. (1999). Neuropsychological correlates of early symptoms of autism. *Child development, 69*(5), 1276-1285.
- Erbay, F., & Samur, Ö. A.(2010). Anne ve babaların çocuk kitapları hakkındaki genel görüşleri ile çocukların alıcı dil gelişim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies, 5*(4), 1064-1072.
- Erdoğan, S., Şimşek B. H., & Erdoğan A., (2005). Ankara'nın alt sosyo – ekonomik bölgelerinde ana sınıfına devam eden 5 – 6 yaş çocuklarının dil gelişim düzeylerine bazı faktörlerin etkisinin incelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1*, 231 – 246.
- Gözalan, E., & Koçak, N. (2014). Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocukların kelime bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014*(4), 115-121.
- Güler, T. (2004). *48 – 72 aylar arasındaki türk çocuklarının alıcı dil yapılarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günhan Evra, N. (2004). *Verbal and nominal functional categories of a turkish speaking autistic child*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hoffman, L., Templin, J., & Rice, L. M. (2012). Linking outcomes from peabody picturevocabulary test form using item response models, *Journal of Speech, Language and Hearing Research, 55*, 754 – 763.
- Karacan, E. (2000). Çocuklarda dil gelişimini etkileyen faktörler, *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 7*, 254 – 258.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri (16. Baskı)*, Ankara: Nobel.
- Kaysılı Keçeli, B., (2006). *Otistik çocukların dil özelliklerinin kullanım açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lathe, R. (2006). *Autism, brain and environment*. London: Jessica Kingsley.
- Maviş, İ. (2005). *Çocukta anlambilgisi gelişimi, Dil ve Kavram Gelişimi*, Editör: Topbaş, S., Ankara: Kök.
- Miolo, G. Chapman, R., & Sindberg, H. (2005). Sentence comprehension in adolescents with down syndrome and typically developing children: role of sentence voice, visual context, and auditory – verbal short – term memory, *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 48* (1), 172 – 188.
- Rogers, S. J., Hepburn, S. L., Stackhouse, T., & Wehner, E. (2003). Imitation performance in toddlers with autism and those with other developmental disorders. *Journal of child psychology and psychiatry, 44*(5), 763-781.
- Rupley, W. H. & Nichols, W. D. (2005). Vocabulary instruction for the struggling reader, *Reading & Writing Quarterly, 21*(3), 239-260.
- Sedita, J. (2005) Effective vocabulary instruction, *Insights on Learning Disabilities, 2* (1), 33-45
- Stone W.L., Ousley O.Y., Littleford C.D. (1997) Motor imitation in young children with autism: What's the object? *J Abnorm Child Psychol* 25, 475-85
- Wakefield, D. S. (2004). *Use of the peabody picture vocabulary test – ui with rett syndrome*, University of Illinois Graduate School, Illinois.
- Wing, L. (2012). *Otizm el kitabı*, İstanbul: Sistem.
- Yağcı, E., Katrancı, M., Erdoğan, Ö. & Uygun, M. (2012). Sınıf öğretmenlerinin kelime öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve kullandıkları yöntem-teknikler, *Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi, 2*(4), 1-12.